

Prispeval Jernej Prodnik
Sobota, 22 November 2008 15:00



Zdi se, da je o **Baracku Obami** bilo napisano že vse kar je bilo lahko. Povsem upravičeno bi zato prekleli človeka, ki piše te vrstice, kajti ukvarjal se bo s točno to temo. Ali gre za modro idejo sem se spraševal precej časa tudi sam, ta kolumna je idejno ležala v »predalu« že precej pred izvolitvijo Obame in nato preprosto obležala.

Vseeno se mi zdi, da so nekateri pogledi – in tukaj skoraj ni nobenega dvoma, da med njimi ne bi našli zelo relevantnih, o Obami so se izrekli vsi, ki v teh vodah nekaj veljajo – ostali prezrti, z redkimi izjemami so izpadli iz medijskega diskurza, iz obstoječih (še vedno) dominantnih kanalov za prenos informacij do ljudi.

Medijsko izključevanje »deviantnih« idej nikakor ni presenečenje, a je dejstvo zaskrbljujoče, če tudi nekatere novinarske ikone v trenutkih blažene evforičnosti izgubijo kompas in nos za kritično distanco do aktualno-političnih dogodkov.

Kampanja Baracka Husseina Obame je temeljila na magičnem in nedefiriranem upanju, v Sremembo so počasi začeli verjeti tudi tisti, ki jim nasedanja na izvrstno izdelane **lajtmotive** tvorcev političnih kampanj ne bi ravno pripisali. Naenkrat so se za politiko začeli zanimati vsi in povsem logično sosledje dogodkov je zato narekovalo, da je izvolitev bila predstavljena kot prava mala revolucija. Na Zahodu nič novega ... Ko se težko kolesje medijske mašinerije zavrti, ga je težko ustaviti, bi lahko zapisali.

Že pred začetkom »drugega kroga« ameriških volitev je **Ralph Nader**, sedaj že tradicionalni nestranski kandidat na predsedniških volitvah, svetoval demokratom, da naj v primeru poraza zaradi blamaže raje razpustijo stranko. Podpora predsednikom je redko tako nizka, kot jo je že takrat imel **Georg e W. Bush**

in malce ciničen nasvet lahko po eni strani jemljemo kot resno opozorilo. Kdaj bi demokrati sploh lahko zmagali, če ne letos?

John McCain je bil skozi strankarske volitve že razglašen za političnega mrtveca in dostop do

kandidature mu je takorekoč padel v naročje po spletu številnih naključij. Težko bi rekli, da je bil kadarkoli ravno *media darling*, prav mediji so ga vztrajno pokopavali še preden je prišlo do odločitve; in čeprav je bil v preteklosti med prvimi, ki so preizkušali pomembnost in možen vpliv novih tehnologij, so se letos tudi na internetu iz njega predvsem norčevali. A vse to ni bilo dovolj, da bi temnopolti kandidat demokratov dovolj očitno vodil v zveznih državah, ki so zaradi sistema elektorjev bile ključne za končno zmago na volitvah. Napovedi o neizpodbitni zmagi so si dan pred volitvami lahko privoščili le mediji, med resnimi analitiki je bilo težko najti koga, ki bi bil zaradi prepričanosti v zmago Obame pripravljen staviti glavo.

Ne, demokrati bi potihoma že lahko razmišljali o razpustitvi stranke, če se ne bi še zadnjič zgodil George Walker Bush; posmeh bogatega dela sveta, ki ga je z apatičnostjo ter skrajnim individualizmom nevede lastnoročno postavil na svetovni piedestal. Bush je še drugič v karieri več kot učinkovito potopil strankarskega kolega Johna McCaina in s tem dal še zadnji pečat svoji katastrofalni vladavini. Prvič mu je to uspelo z eno najbolj umazanih znotraj-strankarskih kampanj kar jih pomnijo ZDA, ko je odnesel kandidaturo stranke za predsedniške volitve in nato osvojil predsedniški položaj. Drugič je kolegu medvedjo uslugo naredila serija zgrešenih politik v preteklih letih, ki je na koncu kulminirala v katastrofalno svetovno finančno krizo s skoraj malce ironičnim nastopom tik pred volitvami. Nedvomno je bila to točka, kjer se je McCain dokončno utopil.

»Mavericka« torej niso uspeli pokončati ne očitki, da je prestar, ne trditve republikanske volilne baze, da ni dovolj konservativen, ne številni manjši napadi in epizode proti njemu (Powell), izjemna finančna prikrajšanost napram Obami in še manj grožnje, da bo samo nadaljeval Bushevo doktrino. Kljub številnim enačenjem med njima s strani demokratov je namreč glede na politično zgodovino McCaina to bilo precejšnje zavajanje. Veliko pove že dejstvo, da je »Maverick« zniževanju davkov – večni republikanski mantri vse od Reagana naprej – nasprotoval večkrat kot povprečen demokrat, med drugim pa sta se z Bushem pomembno razlikovala tudi pri vprašanjih zasliševanja političnih zapornikov (beri: mučenja), ekologije, zdravstva, splava ...

Prav zaradi teh dejstev je McCain v drugem krogu volitev spreminjal stališča, prisiljen se je bil pomikati na desno, k tipično republikanski volilni bazi. To je najbrž tudi razlog, da je za podpredsedniško kandidatko izbral **Sarah Palin**, ki mu je učinkovito utrdila podporo ravno v teh volilnih krogih. Kaj je to pomenilo za neopredeljene volivce je seveda drugo vprašanje, vsekakor pa je McCain daleč od tipičnega republikanca. A nič drugače ni bilo pri spreminjanju stališč z Obamo; tudi on se je pomikal proti sredini in kot nepotrebna zavrgel mnenja, ki so mu zaradi nagovarjanja progresivnih krogov najbrž prinesla odločilno prednost pred

Hillary Clinton

Prav to je tudi kritična točka, ki so jo komentatorji skoraj po pravilu izpuščali, za to pa se prav tako niso zmenili privrženci, ki naj bi ga podpirali prav zaradi teh stališč. Za nekaj časa je šlo vse skupaj preprosto v kolektivno pozabo. Med prvimi je že marca letos z začudenjem spregovoril **Howard Zinn**

, ki je javno kritiziral volilno blaznost, ki je obsedla državo. »Prav ljudje, od katerih bi pričakoval več, saj so kritizirali vpliv medijev na populacijo, so danes prilepljeni za časopise,« je zapisal v eni izmed kolumn. Kasneje je bil v reviji Progressive še jasnejši, razliko med glavnima kandidatoma je zožil na tisti dve minuti, ki ju bo porabil, da na volišču odda svoj glas in na to, da bi se eden rad vojskoval v Iraku drugi pa le v Afganistanu.

Le redke revije in časopisi, ki so javno podprli Obamo, so šli v napad proti tej spremembi stališč in mnogi se tega vztrajno držijo še danes. Dve avtorici za Progressive z najstniško zaljubljenostjo še vedno komaj dojemata, da je Obama zmagal. Metuljčki v trebuhu so precej slab pristop k pisanju o politiki. V reviji The Nation so se ta teden le potihoma začeli spraševati kdaj bo vendarle prišel trenutek, ko jim bo »njihov« kandidat vrgel kakšno kost in v svoj kabinet vpoklical **progresivca**. Kdaj bo dokončno prišel padec na realna tla še ni čisto jasno.

Kljub precej veliki tišini na levi strani ameriškega političnega spektra vsi vendarle niso bili pripravljeni biti ves čas tiho. Novinarka **Naomi Klein** je kljub vztrajnemu podpiranju Obame vendarle odkrito napadla njegovo izbiro ekipe za gospodarstvo, ki izhaja iz vrst čikaških fantov. Da, prav tistih, s katerimi levica straši od začetka pohoda neo-liberalizma in o katerih je Kleinova pisala v svetovni uspešnici »The Shock Doctrine«. Urednik Counterpuncha **Alexander Cockburn**

pa je v zanj tipični maniri brezбриžno zapisal, da je Obama pohodil vsa progresivna načela na katera se je skliceval. Še več, zanj je novi podpredsednik

Joe Biden

v eni osebi uspel združiti vse, kar je ostudnega v demokratski stranki, med drugim tesne povezave s korporacijami. A kritike so bile prej izjema kot pravilo in še danes, ko je bolj kot ne jasno, da resnih premikov ne bo ter da Obama v svoj kabinet vabi ljudi, ki so zaznamovali ero Clintonovih, jih je premalo.

Argument, da je šlo predvsem za simbolično zmago temnopoltega politika je bolj ušiva tolažba. Simboliko lahko vidimo tudi v zanikanju idej, ki so mu omogočile zmago. V tem, da je takoj pokleknil in si nataknil značko z ameriško zastavo, ko so ga zaradi tega kritizirali. Ali v načelni podpori prisluškovanju, ki mu je sprva seveda srdito nasprotoval. V majhni neodločnosti glede Guantanamo. Ali pa v dejstvu, da je na koncu zavrnil državno financiranje kampanje, čeprav sta se oba z McCainom zavezala, da tega ne bosta storila. To mu je omogočilo izdatno premoč nad tekmečem, kajti denar je skoraj najpomembnejše merilo, ko se sprašuje o kredibilnosti nekega

kandidata. Že tako enormni finančni vložki v kampanjo so se zato še dodatno napihbili, v času finančne krize pa mejijo že na blaznost, skupno je namreč v kampanjo bila vložena skoraj neverjetna milijarda in pol dolarjev. Zavrnitev ustaljene prakse državnega financiranja, ki je v drugem krogu volitev sicer tradicionalno izenačila oba tekmujoča kandidata in omejila izdatke, pa je z zavrnitvijo Obame tako dobila še zadnji žebelj v krsto ... In slab teden pred volitvami prinesla pol ure dolg čustven oglas (oz. **infomercial**) o kandidatu na vse največje televizijske postaje v najbolj gledan časovni termin in s tem potolkla rekord za najdražji oglas v zgodovini.

Še več simbolike je morda v primerjavah med **Johnom F. Kennedyjem** in Obamo. Popularnega JFKja, ki je po atentatu in smrti hitro prerasel v osebnost mitske veličine, se v ameriških okvirih največkrat obravnava povsem nekritično, skorajda kot mesijo. Podobnosti je ogromno, a več jih je tam, kjer si morda ne bi mislili. Kennedy je veliko in lepo govoril, vendar (pre)malo od tega je res kaj pomenilo. V kratkem času predsedovanja je svet pripeljal na rob prve jedrske vojne v zgodovini, učinkovito začel vojno v Vietnamu ter tam podprl uporabo kemičnih defoliantov (mdr. kontroverznega

Agent Orange

), pomagal odstranjevati vlade, ki ZDA niso bile po godu (Irak ima dolgo brado) in tako dalje. Podobno kot Obama je tudi JFK pri zmagi uporabil povsem nov medij. Po mnenju mnogih analitikov mu je namreč zmago prinesla televizija, kjer je na prvem TV soočenju v zgodovini ameriških volitev povsem povozil sicer favorita volitev

Richarda Nixona

. A niso odločali argumenti temveč izgled.

Nekje sem prebral zanimiv stavek, ki se sicer ni nanašal neposredno na Obamo, a vseeno pove veliko. Tudi o tistih, ki so ob imidžu kritične države tako nekritično sprejeli Spremembo. »Nič radikalnega, samo proti establišmentu«. Problem je, da Obama kljub visokoletečim obljubam, očitno ne bo niti slednje. Pa za to niti približno ne bo kriv izključno sam.